

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих дисциплін

07-02-132М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять та самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«ТРУДОВЕ ПРАВО»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою «Право»
спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання

Рекомендовано
науково-методичною радою
з якості ННІ права
Протокол № 3 від 15.10.2024 р.

Рівне – 2024

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Трудове право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання [Електронне видання] / Міщук І. В., Пасічнюк В. Б. – Рівне : НУВГП, 2024. – 35 с.

Укладачі: Міщук І. В., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін;
Пасічнюк В. Б., старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та спеціальних юридичних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Міщук І. В., кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Керівник групи забезпечення ОПП 081 «Право»: Міщук І. В., к.ю.н, професор, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Попередня версія методичних вказівок до практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Трудове право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Право» спеціальності 081 «Право» денної та заочної форм навчання: 07-02-87М

© І. В. Міщук, В. Б. Пасічнюк, 2024
© НУВГП, 2024

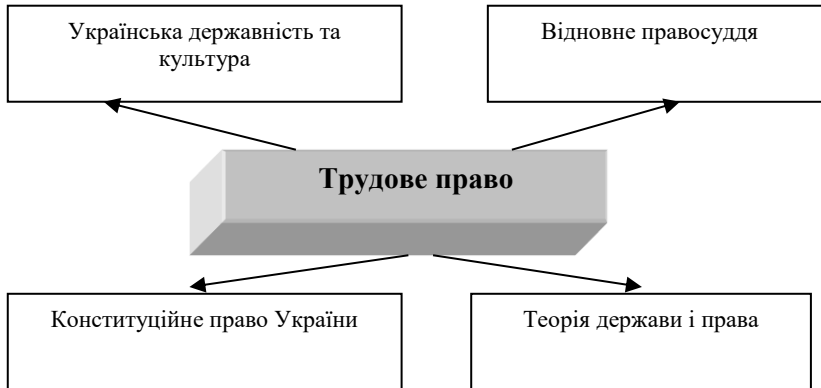
Зміст

Передмова.....	4
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	4
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	4
1.2. Тематика практичних занять.....	6
1.3. Критерії та шкала оцінювання.....	8
2. Плани практичних занять.....	9
3. Самостійна робота студентів.....	27
4. Рекомендована література.....	31

Передмова Шановні здобувачі освіти!

Ви приступаєте до вивчення навчальної дисципліни «Трудове право». Пропоновані методичні вказівки допоможуть вам зорієнтуватись при підготовці до практичних занять, організувати самостійну роботу.

Взаємозв'язки навчальної дисципліни «Трудове право» з іншими дисциплінами робочого плану, які передують її вивченню та які спираються на її вивчення, представленні наступною схемою.

1. ОПИС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета освітньої компоненти «Трудове право»: отримання здобувачами вищої освіти знань у галузі права, яке регулює суспільні відносини у сфері праці, розкриття ролі трудового права у вирішенні завдань соціального і економічного розвитку суспільства, показ значення забезпечення додержання законності в трудових і тісно пов'язаних з ними відносинах, що передують або впливають з трудових; набуття теоретичних знань і практичних навичок у питанні правового регулювання трудової діяльності в умовах формування ринкових відносин в Україні.

Завдання освітньої компоненти полягає у вивченні системи чинного трудового законодавства, правових проблем, що виникають при вирішенні трудових спорів, визначенні правового статусу суб'єктів трудового права, вивченні підстав та умов виникнення, зміни та припинення трудових відносин, порядку укладання трудових договорів, правового регулювання робочого часу та часу відпочинку, ознайомленні із специфічними способами захисту трудових прав в Україні.

Компетентності:

ПК – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК1 - здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2 – здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3 – знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9 - здатність працювати в команді.

ЗК10 - здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11 - здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК18 - здатність мобілізувати ресурси, організовувати та планувати власну діяльність

СК3 – цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК4 - здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини та основоположних свобод, а також прецедентну практику Європейського суду з прав людини.

СК8 – здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК10 – здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК12 – здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК14 - здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

СК16 – здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

СК18. Здатність до складання процесуальних документів

Результати навчання:

РН3 – проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 – давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН6 – оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН9 - самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій.

РН10 - вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.

РН12 - доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН13 - знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

РН20- виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

РН21 – готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

РН22 – надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

РН23 – застосовувати у професійній діяльності нормативно-правову базу захисту навколишнього середовища, особистості.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин д.ф./з.ф.	Оцінка, балів
Змістовний модуль 1.		8/4	24
Трудове право та трудові правовідносини			
1.	Тема 1. Поняття, предмет, методи, принципи та система трудового права. Трудові правовідносини	2/1	6

2.	Тема 2. Зайнятість населення та працевлаштування	2/1	6
3.	Тема 3 Колективний договір	2/1	6
4.	Тема 4. Трудовий договір	2/1	6
5.	Модульний контроль 1		20
	Змістовий модуль 2. Основні правові інститути трудового права	8/4	24
6.	Тема 5. Робочий час і час відпочинку	2/1	6
7.	Тема 6 Оплата праці	2/1	6
8.	Тема 7: Охорона праці	2/0,5	6
9.	Тема 8. Юридична відповідальність у трудовому праві	1/0,5	3
10.	Тема 9 Трудові спори	1/1	3
11.	Модульний контроль 2		20
12.	Самостійна робота	12	12
	Всього:	16/8	100

Підготовка до практичного заняття повинна включати:

1. Опрацювання лекційного матеріалу за темою заняття.
2. Опрацювання нормативних актів та юридичної практики за темою заняття.
3. Опрацювання методичних, наукових та літературних джерел за темою заняття.
4. Підготовка завдань в рамках самостійної роботи студентів за темою заняття.

Для досягнення мети навчальної дисципліни «Трудове право» студентам необхідно вчасно та якісно виконувати практичні завдання та вчасно здати модульні контролі знань.

Додаткові бали студенти можуть отримати за: участь у наукових конференціях, круглих столах, написання наукових тез, статей, рефератів дослідницького характеру за темою курсу. Тему дослідницької роботи студенти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

1.3. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Трудове право» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених силябусом освітньої компоненти;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом освітньої компоненти, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. 40 балів студент сумарно може отримати за складання модульних контролів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- тестування;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Незараховано з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль 1

Трудове право та трудові правовідносини.

Тема 1. Поняття, предмет, методи, принципи та система трудового права. Трудові правовідносини

План заняття

- 1.1. Поняття та предмет трудового права.
- 1.2. Принципи та система трудового права.
- 1.3. Функції трудового права
- 1.4. Джерела трудового права (Конституція України – основне джерело трудового права. Кодекс законів про працю України та інші закони в сфері праці. Підзаконні акти – джерела трудового права. Акти соціального партнерства. Колективні угоди, колективні договори, локальні, нормативно-правові акти. Значення керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України. Дія законодавчих актів у часі, просторі та за колом осіб. Джерела міжнародно-правового регулювання праці.
- 1.5. Трудові правовідносини. Правовідносини пов'язані з трудовими.
- 1.6. Структура, класифікація і зміст основних видів трудових правовідносин
- 1.7. Суб'єкти трудового права. Працівник як суб'єкт трудового права. Правовий статус роботодавця як суб'єкта трудового права. Професійні спілки як суб'єкти трудового права. Статус трудового колективу у трудовому праві України. Державні органи як суб'єкти трудового права.

Контрольні питання:

1. Поняття та предмет трудового права.
2. Назвіть принципи трудового права.
3. Охарактеризуйте функції трудового права.
4. Наведіть приклади загальних і спеціальних правових норм, що регулюють трудові відносини в Україні.
5. У чому виявляється єдність і диференціація трудового законодавства?
6. Які повноваження центральних органів виконавчої влади в галузі регулювання трудових відносин?
7. Як діють нормативно-правові акти про працю у часі, просторі і за категоріями працівників?
8. У яких нормативних актах закріплено принципи трудового права?
9. У яких статтях Конституції України закріплено принципи правового регулювання праці?

10. Охарактеризуйте суб'єктів трудових правовідносин.
11. Роль профспілок в трудових правовідносинах.

Тема 2. Зайнятість населення та працевлаштування

План заняття

1. Поняття зайнятості та працевлаштування.
2. Гарантії у сфері зайнятості та працевлаштування
3. Правовий статус суб'єктів, що здійснюють працевлаштування
4. Система заходів сприяння зайнятості
5. Правовий статус безробітного

Контрольні питання:

1. Охарактеризуйте поняття зайнятості населення.
2. Які категорії осіб відносяться до зайнятого населення
3. Для яких категорій громадян встановлено особливі гарантії при втраті роботи?
4. Які права та обов'язки встановлено для підприємств, установ та організацій у сфері зайнятості?
5. Які особи можуть бути визнані безробітними і які особи не можуть бути визнані безробітними?
6. Назвіть основні принципи працевлаштування.
7. Назвіть систему органів з працевлаштування.
6. Які види допомог, гарантій і компенсацій надаються безробітним?

Тести

1. Статус зареєстрованого безробітного надається особам:

1. у день подання ними особистої заяви про надання статусу зареєстрованого безробітного;
2. через 3 дні з моменту подання особистої заяви про надання статусу зареєстрованого безробітного;
3. через 5 робочих днів з моменту подання особистої заяви про надання статусу зареєстрованого безробітного;

4. після проходження професійного навчання безробітними;

2. В який строк працівник може звернутися до суду з позовом про поновлення на роботі?

1. в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення;
2. в тримісячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення;
3. в двотижневий строк з моменту отримання розрахунку;
4. в десятиденний строк з моменту отримання трудової книжки з відповідним записом.

3. Хто із перерахованих осіб має переважне право на залишення на роботі

під час скорочення чисельності працівників підприємства?

1. Л, якій до настання пенсійного віку залишилося півтора роки.
2. Ж, яка навчається у закладі вищої освіти на вечірньому відділенні.
3. М, що має вищу кваліфікаційну категорію і протягом останніх двох років тричі мав заохочення за успіхи в роботі.
4. Л, який разом з дружиною виховує трьох неповнолітніх дітей.

4. Протягом якого строку особи, звільнені з роботи за скороченням чисельності працівників, мають право звернутися до суду з позовом про поновлення на роботі?

1. Трьох років з моменту отримання трудової книжки.
2. Трьох місяців з моменту ознайомлення з наказом про звільнення з роботи.
3. Одного місяця з дня вручення копії наказу про звільнення.
4. Одного року з моменту попередження про наступне вивільнення.

5. Які з наведених гарантій зайнятості не є державними?

1. Професійне навчання відповідно до здібностей та з урахуванням потреб ринку праці.
2. Підтвердження результатів неформального професійного навчання осіб за

робітничими професіями.

3. Захист від дискримінації у сфері зайнятості.

4. Виплата стипендії під час підвищення кваліфікації додатково до збереження середнього заробітку.

6. Хто із вказаних осіб не належить до категорії зайнятого населення?

1. Фізична особа-підприємець, яка надає ТОВ послуги митного декларування.

2. Син директора ТОВ, який навчається на денному відділенні університету.

3. Донька колишнього працівника ТОВ Л, що отримав інвалідність 1 групи внаслідок трудового каліцтва, яка проживає разом з ним і здійснює догляд за батьком.

4. П, який працює в ТОВ ліфтером на 0,25 ставки.

7. Дискримінацією у сфері праці вважається:

1. Надання підтримки іншим працівникам у захисті їхніх прав.

2. Обмеження прав працівників за мовними або іншими ознаками, не пов'язаними з характером роботи або умовами її виконання.

3. Обмеження прав працівників залежно від статі, віку та гендерної ідентичності.

4. Встановлені законодавством дії, а також обмеження прав працівників, що залежать від властивих певному виду робіт вимог.

8. Розташуйте у порядку пріоритетності акти, що визначають систему організації оплати праці:

1. генеральна угода на національному рівні;

2. колективні договори;

3. галузеві (міжгалузеві), територіальні угоди;

4. законодавчі нормативні акти;

5. трудовий договір.

9. Які три юридичних факти є підставою припинення реєстрації центром зайнятості:

1. Забезпечення роботою самостійно;
2. Притягнення до адміністративної відповідальності;
3. Відмова від однієї пропозиції підходящої роботи;
4. Працевлаштування на умовах трудового договору (контракту);
5. Вступ на навчання за заочною формою;
6. Поновлення на роботі безробітного за рішення суду;
7. Невідвідування центру зайнятості протягом двох тижнів.

Тема 3 Колективний договір

План заняття

1. Колективний договір як локальний нормативно – правовий акт.
2. Поняття і сторони колективних договорів і угод.
3. Дія колективного договору, угоди.
4. Зміст колективного договору та угоди

Контрольні питання:

1. Які додаткові пільги може надавати колективний договір працівникам?
2. З якого моменту набирає чинності колективний договір?
3. Хто здійснює контроль за виконанням колективного договору?
4. Що таке генеральна угода?
5. Що таке регіональна угода?
6. Що таке галузева угода?

Тема 4. Трудовий договір.

План заняття

1. Поняття та особливості трудового договору. Зміст трудового договору.

2. Види трудового договору.
3. Укладення трудового договору
4. Переведення та переміщення.
5. Зміна істотних умов праці.
6. Відсторонення від роботи
7. Припинення трудового договору.
8. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника
9. Підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника (роботодавця).
10. Додаткові підстави розірвання трудового договору з ініціативи власника (роботодавця) з окремими категоріями працівників за певних умов.
11. Обмеження звільнення з ініціативи власника (роботодавця) деяких категорій працівників.
12. Відсторонення від роботи.
13. Вихідна допомога. Розмір та випадки її виплати.
14. Порядок оформлення звільнення і проведення розрахунку. Правові наслідки незаконного звільнення та відсторонення від роботи (посади).

Контрольні питання:

1. Поняття і значення трудового договору.
2. Сторони трудового договору.
3. Зміст і форма трудового договору.
4. Порядок укладення трудового договору.
5. Види трудових договорів. Особливості окремих видів трудових договорів.
6. Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень.
7. Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення.
8. Зміна істотних умов праці.
9. Загальна характеристика підстав припинення трудового договору, їх класифікація.
10. Загальні підстави припинення трудового договору.
11. Розірвання трудового договору за ініціативою працівника.

12. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.
13. Розірвання трудового договору на вимогу органів, що не є його стороною.
14. Додаткові підстави припинення трудового договору.
15. Гарантії від необґрунтованих звільнень.

Тести

1. Визначте послідовність дій у порядку укладення трудового договору:

1. повідомлення органу виконавчої влади з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу;
2. видання наказу (розпорядження) про прийняття (найняття) працівника на роботу;
3. надання особою, яка поступає на роботу, необхідних документів;
4. візи певних посадових осіб і резолюція власника або посадової особи, що має право прийому на роботу.

2. Визначте три з семи підстав припинення трудового договору, які в КЗпП

вказані як підстави розірвання трудового договору (контракту) з ініціативи роботодавця:

1. переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду;
2. поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу;
3. підстави, передбачені трудовим договором з нефіксованим робочим часом, контрактом;
4. вчинення за місцем роботи викрадення (в тому числі дрібного) майна роботодавця, встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення;

5. відсутність працівника на роботі та інформації про причини такої відсутності

понад чотири місяці поспіль;

6. відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з

підприємством, установою, організацією, а також відмова від продовження

роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці;

7. поява на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного

Сп'яніння.

4. Сфера застосування контракту визначається:

1. сторонами контракту;

2. законами України;

3. актами Кабінету Міністрів України;

4. актами соціального діалогу.

5. У контракті з працівником можуть встановлюватися угодою сторін

умови:

1. про обов'язкове продовження дії контракту на той самий строк, якщо на

цьому наполягає працівник при закінченні строку дії контракту;

2. про розірвання договору, в тому числі дострокового;

3. про обов'язковість дії умов контракту у разі переведення працівника на іншу

роботу у цього роботодавця;

4. про вік працівника, з якого допускається укладення контракту.

6. Чи має право роботодавець припинити трудовий договір з працівником з підстав, передбачених контрактом (п.8 ст. 36 КЗпП), якщо у день

звільнення він перебував у стані тимчасової непрацездатності, підтверженому належним чином:

1. має право за умови погодження звільнення з профспілковим комітетом;
2. має право;
3. має право, якщо сторони зазначили це в контракті;
4. не має права.

7. Під час прийняття на роботу випробування не встановлюється:

1. особі, яка навчається без відриву від виробництва;
2. матерям, які мають дитину віком до 14 років;
3. при укладенні договору на тимчасову роботу;
4. при укладенні контракту.

8. Визначте послідовність дій у порядку надання згоди на розірвання трудового договору:

1. розгляд подання у п'ятнадцятиденний строк виборним органом первинної профспілкової організації, членом якої є працівник;
2. обґрунтоване письмове подання роботодавця про розірвання трудового договору з працівником;
3. розірвання трудового договору не пізніше як через місяць з дня одержання згоди;
4. повідомлення роботодавця про прийняте рішення у письмовій формі в триденний строк після його прийняття.

9. Припинення трудового договору правомірне за наявності таких умов:

1. передбаченої законодавством підстави припинення трудового договору та юридичного факту припинення трудового договору;
2. передбаченої законодавством підстави припинення трудового договору;

дотримання порядку звільнення; юридичного факту припинення трудового договору;

3. передбаченої законодавством підстави припинення трудового договору або юридичного факту припинення трудового договору;

4. передбаченої законодавством підстави припинення трудового договору та дотримання порядку звільнення.

10. Визначте відповідність органів, правомочних застосовувати дисциплінарні стягнення у вигляді звільнення категоріям працівників:

А) дисциплінарні стягнення застосовуються органом, якому надано право прийняття на роботу даного працівника;

Б) дисциплінарні стягнення можуть накладатися також органами, вищими у порядку підлеглості;

В) дисциплінарні стягнення можуть накладатися тільки за рішенням органу, який їх обрав, і лише з підстав, передбачених законодавством.

1. Державний службовець.
2. Прокурор.
3. Голова профспілки.
4. Народний депутат.

Змістовний модуль 2.

Основні правові інститути трудового права

Тема 5. Робочий час і час відпочинку

План заняття

1. Поняття і види робочого часу.
2. Режим та облік робочого часу.

3. Тривалість роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів. Тривалість роботи у нічний час.
4. Правове регулювання відряджень та надурочних робіт.
5. Поняття і види часу відпочинку
6. Перерви протягом робочого дня і між робочими днями. Щотижневий відпочинок.
7. Законодавство про вихідні, святкові й неробочі дні.
8. Відпустка та її види.
9. Щорічні відпустки, їх види і тривалість.
10. Стаж роботи, що дає право на щорічну відпустку. Порядок надання щорічних відпусток.
11. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки.
12. Соціальні відпустки, їх види та порядок надання.
13. Відпустки без збереження заробітної плати.
14. Оплата відпусток. Право на грошову компенсацію за невикористану відпустку.

Контрольні питання:

1. Що таке робочий час? Наведіть його класифікацію.
2. Охарактеризуйте відмінність між нормальним, скороченим та неповним робочим часом.
3. Охарактеризуйте відмінність між неповним робочим часом і сумісництвом.
4. Чим надурочна робота відрізняється від ненормованого робочого дня?
4. Чому роботодавець, як правило, запроваджує підсумований облік робочого часу?
5. Що включають режим і облік робочого часу?
6. У чому полягає правова відмінність скороченого та неповного робочого часу?
7. Поняття, умови та порядок уведення надурочних робіт.
8. Як здійснюється регулювання відпусток у конвенціях МОП та європейських нормативних актах?
9. Розкрийте сутність відпусток без збереження заробітної плати та практику їх застосування в Україні.
10. Тривалість щорічної відпустки при неповному робочому часі.

11. Поняття та види часу відпочинку.
12. Що включає право на відпустку та право використання відпустки?
13. Які існують види додаткових відпусток? Порядок їх надання.

Тести

1. Визначте, яким з наведених категорій працівників яку тривалість

робочого часу встановлено законодавством:

- А) для осіб віком від 15 до 16 років
- Б) для повнолітніх працівників
- В) для працівників віком від 16 до 18 років

1. 36 годин на тиждень
2. 24 години на тиждень
3. 40 годин на тиждень.
4. більш ніж 40 годин на тиждень

2. Перерва для відпочинку і харчування повинна надаватись, як правило, через:

1. три години після початку роботи;
2. чотири години після початку роботи;
3. п'ять годин після початку роботи;
4. шість годин після початку роботи.

3. Нормальна тривалість робочого часу для працівників віком від 16 до 18 років не може перевищувати:

1. 24 годин на тиждень;
2. 32 годин на тиждень;
3. 36 годин на тиждень;
4. 40 години на тиждень.

4. Кому із зазначених категорій працівників роботодавець зобов'язаний встановити неповний робочий час?

1. Особі, якій залишилося менше одного року до виходу на пенсію за віком.

2. Жінці, яка має двох дітей віком до 14 років.
3. Начальнику цеху, який суміщає роботу інженера-технолога.
4. Молодому спеціалісту, який працює на підприємстві менше року.

5. Щорічна відпустка тимчасовим працівникам:

1. Не надається.
2. Замінюється грошовою компенсацією.
3. Надається пропорційно відпрацьованому ними часу.
4. Надається, якщо це передбачено в Колективному договорі.

6. Які види робочого часу застосовуються за наведених обставин:

А. Для працівників віком від 16 до 18 років – 36 годин на тиждень, для осіб

віком від 15 до 16 років – 24 години на тиждень.

Б. На просьбу вагітної жінки, роботодавець зобов'язаний встановлювати їй...

В. Конкретний час виконання роботи не встановлений, обов'язок працівника виконувати її виникає виключно у разі надання роботодавцем передбаченої трудовим договором роботи.

1. Неповний робочий час.
2. Скорочений робочий час.
3. Ненормований робочий час.
4. Нефіксований робочий час.

7. Чим відрізняються скорочений робочий час від неповного?

1. Нічим не відрізняються;
2. Скорочений встановлюється трудовим договором, а неповний законом;
3. Скорочений встановлюється законом, а неповний угодою сторін трудового договору;
4. Скорочений робочий час встановлюється лише на державних підприємствах, а неповний на всіх підприємствах, за виключенням державних

8. Яку тривалість робочого часу встановлено для наступних категорій працівників? Оберіть відповідно.

1. Працівники віком від 16 до 18 років;
2. Повнолітні працівники;
3. Працівники віком від 15 до 16 років та учні віком до 14 до 15 років в період канікул

- А. 40 годин на тиждень;
- Б. 24 години на тиждень;
- В. 36 годин на тиждень;
- Г. 18 годин на тиждень.

9. Оберіть 3 правильних категорії працівників, яких заборонено залучати до роботи в нічний час.

1. Викривачі корупції;
2. Особи молодше 18 років;
3. Жінки що не мають дітей;
4. Чоловіків, які не мають дітей;
5. Вагітних жінок, або жінок, що мають дітей віком до 3 років;
6. Категорії працівників, передбачені законодавством;
7. Працівників, що мають повнолітніх дітей та не перебувають в шлюбі

10. До якого органу по вирішенню трудового спору повинна була звертатися

Особа 1 про поновлення на роботі?

1. Комісія по трудових спорах;
  2. Трудовий арбітраж;
  3. Районний, міськрайонний суд загальної юрисдикції;
  4. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ)
5. Чи залучаються до надурочних робіт жінки, які мають дітей віком від 3

до 14 років або дитину з інвалідністю?

1. Залучаються незалежно від їх волевиявлення;
2. Не залучаються;
3. Залучаються виключно за їх згодою;
4. Залучаються за згодою профспілки

Тема 6 Оплата праці

План заняття

1. Поняття та структура заробітної плати
2. Методи регулювання заробітної плати
3. Форми, строки, періодичність і місце виплати заробітної плати
4. Системи оплати праці.
5. Оплата праці при відхиленні від нормальних умов праці.
6. Гарантійні та компенсаційні виплати.

Контрольні питання:

1. Поняття заробітної плати.
2. Елементи тарифної системи.
3. Який строк дії норм праці?
4. Які умови праці мають враховуватися при розробленні норм виробітку?
5. Охарактеризуйте системи оплати праці.
6. За якою системою здійснюється оплата праці спеціалістів та робітників?
7. Відмінність погодинної та відрядної систем оплати праці.
8. Оплата роботи в надурочний та нічний час.
9. Форми матеріального стимулювання праці працівників.
10. Строки виплати заробітної плати.
11. Порядок виплати заробітної плати?
12. Чинники, від яких залежить оплата часу простою працівників.
13. Яким нормативним актом регулюється порядок обчислення середньої заробітної плати?
14. Визначте поняття та правові методи регулювання оплати праці.
15. Що включають в себе поняття "основна і додаткова оплата праці"?

16. Які існують доплати і надбавки до зарплати?
17. Які існують форми і системи оплати праці?
18. Оплата праці в разі відхилень від нормальних умов роботи.
19. Які передбачені обмеження утримань із заробітної плати

Тема 7: Охорона праці

План заняття

1. Поняття та сутність охорони праці.
2. Права та обов'язки роботодавця у сфері охорони праці
3. Права та обов'язки працівника у сфері охорони праці
4. Охорона праці на важких, небезпечних та шкідливих роботах
5. Норми і правила з техніки безпеки і виробничої санітарії
6. Організація розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій
7. Охорона праці окремих категорій працівників
8. Нагляд і контроль за дотриманням законодавства про охорону праці .

Контрольні питання:

1. Що таке охорона праці? Чи є це поняття правовим?
2. Які існують правила та інструкції з охорони праці?
3. У чому правова сутність медичних оглядів та інструктажів для забезпечення охорони праці?
4. Які правові особливості охорони праці жінок і молоді?
5. Що слід розуміти під правовою організацією охорони праці?
6. Які норми права сприяють стимулюванню охорони праці?
7. Назвіть види органів з нагляду та контролю за охороною праці.

Тема 8. Юридична відповідальність у трудовому праві

План заняття:

1. Дисциплінарна відповідальність у трудовому праві
2. Поняття, сутність та методи забезпечення трудової дисципліни

3. Поняття та види дисциплінарних стягнень
4. Строки, підстави та порядок застосування дисциплінарних стягнень
5. Оскарження та зняття дисциплінарних стягнень
6. Матеріальна відповідальність сторін трудових правовідносин
7. Поняття та види матеріальної відповідальності
8. Види матеріальної відповідальності працівників
9. Матеріальна відповідальність роботодавця

Контрольні питання:

1. Хто має затверджувати локальні правила внутрішнього трудового розпорядку?
2. Які норми забезпечують комфортну психологічну обстановку для працівників на виробництві?
3. Що слід розуміти під дисциплінарним проступком і яке його відмежування від адміністративного правопорушення (проступку)?
4. Чи доцільно запроваджувати штраф як засіб стягнення за порушення трудової дисципліни?
5. Чи може застосовуватися як дисциплінарне стягнення скорочення тривалості відпустки працівникові на один тиждень?
6. Чи допускається запровадження таких видів дисциплінарних стягнень: зауваження, відсторонення від роботи?
7. Чи доцільно фіксувати в локальних нормативно-правових актах види дисциплінарних проступків?
8. Поміркуйте над правилами, які характеризують дисциплінарний проступок. Хто може бути ініціатором дострокового зняття дисциплінарного стягнення, накладеного на працівника?
9. Чи доцільно вивішувати на дошці оголошень наказ про оголошення працівникові дисциплінарного стягнення за порушення трудової дисципліни?
11. Якими правовими методами забезпечується трудова дисципліна?
12. Якими правовими нормами регулюється внутрішній трудовий розпорядок?
13. Які існують заходи заохочення дотримання трудової дисципліни?
14. Які існують види дисциплінарної відповідальності?
15. Порядок застосування дисциплінарного стягнення.

16. Які існують види дисциплінарних стягнень?
17. У чому полягає правове значення заходів громадського впливу до порушників трудової дисципліни?

Тема 9. Трудові спори

План заняття:

1. Поняття, причини та види трудових спорів.
2. Індивідуальні трудові спори
3. Колективні трудові спори
4. Страйк як засіб вирішення колективного трудового спору

Контрольні питання:

1. Назвіть види трудових спорів; органи, що вирішують індивідуальні та колективні трудові спори.
2. Визначте способи вирішення колективних трудових спорів.
3. Опишіть порядок вирішення трудових спорів; порядок організації та проведення страйку.
4. Порівняйте індивідуальні та колективні трудові спори; страйк і мітинг.
5. Схарактеризуйте порядок оголошення страйку залежно від рівня колективного трудового спору.
6. Оцініть роль КТС у розв'язанні індивідуальних трудових спорів.
7. Наведіть приклади ситуацій, що можуть призвести до виникнення індивідуальних чи колективних трудових спорів, страйку.

3. Самостійна робота студентів

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Трудове право» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами самостійної роботи є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення по темах навчальної дисципліни;

- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних занять;
- підготовка письмових відповідей на питання для самопідготовки;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, розробка плану та написання тез чи наукових статей;
- самостійне вивчення та складання конспектів по темах, що виносяться на самостійне вивчення.

Результативність самостійної роботи виявляється під час заслуховування та обговорення доповідей, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів у сесію.

Перелік тем для тез, доповідей

1. Конституційні гарантії та захист трудових прав в Україні.
2. Соціальне партнерство у сфері трудових відносин за законодавством України.
3. Види трудового договору, особливості їх укладення та розірвання.
4. Міжнародно-правове регулювання праці.
5. Правове регулювання трудових відносин за законодавством України.
6. Проблеми колективно-договірного регулювання праці в ринкових умовах.
7. Правове регулювання матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин.
8. Особливості правового регулювання охорони праці жінок, молоді та інвалідів.
9. Правове регулювання оплати праці за законодавством України.
10. Правове регулювання охорони праці та її організаційно-правові форми в Україні.
11. Правове регулювання захисту прав працівників за законодавством України.
12. Правові засади регулювання трудових відносин у недержавному секторі економіки в контексті трудового права України.
13. Особливості юридичної відповідальності за порушення трудового законодавства України.
14. Правове регулювання індивідуальних і колективних трудових спорів.
15. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.

16. Правове регулювання трудової дисципліни за законодавством України.
17. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю України.
18. Міжнародно-правове регулювання захисту інтересів трудящих - мігрантів.
19. Соціальні права в системі прав людини: міжнародно-правовий досвід і законодавство України.
20. Адаптація трудового законодавства України до європейських стандартів: історія, сучасний стан і перспективи.
21. Захист соціальних та економічних прав людини: міжнародні стандарти і законодавство України.
22. Контрольні механізми МОП щодо дотримання міжнародних стандартів праці.
23. Правове регулювання відносин у сфері зайнятості та працевлаштування населення.
24. Правове регулювання оплати праці за законодавством України.
25. Охорона праці за законодавством України.
26. Індивідуальні та колективні трудові спори.
27. Правове регулювання робочого часу і часу відпочинку.
28. Відповідальність працівників за трудовим правом України.
29. Соціальне партнерство у сфері трудових відносин за законодавством України.
30. Колективний договір і угода за законодавством України.
31. Гарантії та компенсації за законодавством України.
32. Правове регулювання атестації працівників і держслужбовців.
33. Види трудових договорів та особливості їх укладення і розірвання.
34. Міжнародно-правове регулювання праці.
35. Юридична відповідальність за порушення трудового законодавства України.
36. Правове регулювання трудових відносин за законодавством України.
37. Проблеми колективно-договірного регулювання праці в ринкових умовах.
38. Правове регулювання матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин.
39. Особливості регулювання охорони праці жінок, молоді та інвалідів.

40. Правові засади регулювання недержавного сектора економіки в контексті трудового права України.
41. Новітні тенденції нормотворчої діяльності Міжнародної організації праці.
42. Юридична відповідальність за порушення трудового законодавства України.
43. Захисна функція профспілок в умовах ринкової економіки.
44. Матеріальна відповідальність працівників за шкоду, заподіяну майну власнику.
45. Підстави виникнення зміни та припинення трудових правовідносин за законодавством України.
46. Вирішення колективних трудових спорів при укладенні, виконанні та зміні колективного договору.
47. Практика вирішення індивідуальних трудових спорів у суді.
48. Виробнича дисципліна і трудовий розпорядок.
49. Правове регулювання оплати праці за законодавством України.
50. Правове регулювання відпусток за трудовим законодавством України.
51. Зміст і значення колективного договору в ринкових умовах.
52. Дисциплінарна відповідальність працівників за законодавством України.
53. Правове регулювання охорони праці та її організаційно-правові форми в Україні.
54. Колективні трудові спори та процедура їх вирішення.
55. Правове регулювання захисту прав працівників за законодавством України.
56. Актуальні проблеми правового регулювання зайнятості та працевлаштування населення.
57. Правовий статус суб'єктів у трудових відносинах в умовах ринкової економіки.
58. Проблеми припинення та розірвання трудового договору за законодавством України.
59. Проблеми колективно-договірного регулювання праці в ринкових умовах.
60. Особливості юридичної відповідальності за порушення трудового законодавства України.
61. Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

62. Актуальні проблеми охорони праці за законодавством України.
63. Проблеми реформування трудового права в Україні.
64. Європейський суд з прав людини як вища міжнародна інстанція з вирішення трудових спорів.
65. Право профспілок у сфері трудових відносин.
66. Конституційні гарантії та захист трудових прав в Україні.
67. Діапазон соціальних функцій трудового права у країнах Західної Європи.
68. Механізм реалізації норм трудового права за законодавством України.
69. Порівняльно-правовий аналіз проекту Трудового кодексу України і законодавства про працю Російської Федерації.
70. Специфіка основних джерел трудового права України.
71. Правове регулювання спеціальної дисциплінарної відповідальності працівників за законодавством України.
72. Огляд новітніх тенденцій нормотворчої діяльності Міжнародної організації праці.
73. Аналіз державної Декларації основних прав і принципів у сфері праці в контексті новітніх тенденцій нормотворчої діяльності Міжнародної організації праці.
74. Порядок реалізації міжнародних стандартів про працю у внутрішньому законодавстві України.
75. Проблеми реалізації міжнародних норм про працю у внутрішньому законодавстві про працю України.
76. Роль Міжнародної організації праці в системі міжнародно-правового захисту трудящих-мігрантів і членів їхніх сімей.
77. Внутрішньоправова імплементація міжнародних норм про працю.
78. Порівняльний аналіз проекту Трудового кодексу України і Європейської соціальної хартії.
79. Зміни в трудовому законодавстві в воєнний час.
80. Особливості праці в дистанційному форматі.

4. Рекомендована література

Основна література

1. Трудове право України : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. В. О. Кучера. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 564 с.

2. Новіков Д.О., Лук'янчиков О.М., Жукова А.І. Індивідуальні трудові спори у питаннях і відповідях : навч. посібник. Х. : ХНПУ імені Г.С. Сковороди, 2019. 136 с.
3. Трудове право України Кисельова, О. І. Трудове право України : навч. посіб. / О. І. Кисельова, Т. А. Кобзева. Суми : СумДУ, 2017. 309 с.
4. Трудове право України : підручник / В. І. Щербина, А. М. Соцький. Чернівці : Технодрук, 2021. 552 с.
5. Трудове право України : підручник (за ред. проф. О. М. Ярошенко). Харків, 2022. 376 с
6. Основні напрямки європеїзації правового регулювання оплати праці О 75 в Україні : монографія / О. М. Ярошенко, О. Є Луценко, Л. Ю. Малуґа, Ю. І. Марченко, А. М. Слюсар; за заг. ред. проф. О. М. Ярошенка. Харків : Юрайт, 2022. 296 с.
7. Трудове право України : підручник / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін. Харків, 2019. 408 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Кодекс законів про працю від 10.12.1971 № 322-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
2. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
  1. Бюджетний кодекс України: Кодекс від 08.07.2010 № 2456-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
  2. Кодекс Адміністративного судочинства: Закон від 06.07.2005 № 2747-IV. Електронний ресурс. Електронний ресурс. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>. (Дата звернення: 20.08.2024).
  3. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
  4. Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>. (Дата звернення: 20.08.2024).

5. Кримінальний кодекс України Закон від 05.04.2001 № 2341-III Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>. (Дата звернення: 20.08.2024).
6. Податковий кодекс України: Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
7. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон від 11.09.2003 № 1160-IV. Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>. (Дата звернення: 20.08.2024).
8. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон від 01.07.2010 № 2398-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
9. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон від 05.07.2012 № 5076-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
10. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон від 12.12.1991 № 1975-XII Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1975-12>. (Дата звернення: 20.08.2024).
11. Про безоплатну правову допомогу: Закон від 02.06.2011 № 3460-VI. Електронний ресурс. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
12. Про громадські об'єднання Закон від 22.03.2012 № 4572-VI. Електронний ресурс. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).
13. Про громадянство України: Закон від 18.01.2001 № 2235-III Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2235-14>. (Дата звернення: 20.08.2024).
14. Про державну службу: Закон від 10.12.2015 № 889-VIII. Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. (Дата звернення: 20.08.2024).
15. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон від 06.09.2005 № 2806-IV. Електронний ресурс. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2806-15>. (Дата звернення: 20.08.2024).

16. Про доступ до публічної формації: Закон від 13.01.2011 № 2939-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).

17. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон від 24.02.1994 № 4004-XII Електронний ресурс. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4004-12> (Дата звернення: 20.08.2024).

18. Про загальний військовий обов'язок і військову службу: Закон від 25.03.1992 № 2232-XII Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (Дата звернення: 20.08.2024).

19. Про зайнятість населення: Закон від 05.07.2012 № 5067-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).

20. Про захист персональних даних: Закон від 01.06.2010 № 2297-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2297-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).

21. Про звернення громадян: Закон від 02.10.1996 № 393/96-ВР Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр> (Дата звернення: 20.08.2024).

22. Про інформацію: Закон від 02.10.1992 № 2657-XII. Електронний ресурс. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>. (Дата звернення: 20.08.2024).

23. Про міжнародні договори України: Закон від 29.06.2004 № 1906-IV Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1906-15>. (Дата звернення: 20.08.2024).

24. Про місцеві державні адміністрації": Закон від 09.04.1999 № 586-XIV Електронний ресурс. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/586-14>. (Дата звернення: 20.08.2024).

25. Про освіту: Закон від 23.05.1991 № 1060-XII. Електронний ресурс. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>. (Дата звернення: 20.08.2024).

26. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон від 25.06.1991 № 1264-XII. Електронний ресурс. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>. (Дата звернення: 20.08.2024).

27. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон від 22.09.2011 № 3773-VI. Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3773-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).

28. Про судоустрій і статус суддів (окремі положення) Закон від 07.07.2010 № 2453-VI Електронний ресурс. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2453-17>. (Дата звернення: 20.08.2024).

29. <https://court.gov.ua/> - Офіційний портал судової влади України

30. <http://dsp.gov.ua/> Офіційний сайт Державної служби України з питань праці